

G. Ivan Grohar je odposlal na vabilo berlinske „Secesije“ svojo veliko sliko „Iz moje domovine“ z nekaterimi drugimi deli na berlinsko razstavo.

Petinsedemdesetletnico je praznoval prošli mesec g. Janez Trdina, pisatelj dolenskih bajk in pripovedek.

G. inženir Klodič vitez Sabladoski je razstavil v Ljubljani krasne slike Triglavskega pogorja.

Slovanski časninarski shod v Opatiji.

Dne 14., 15. in 16. maja se je vršil v Opatiji šesti slovanski časninarski shod. Že tretjič so prišli slovanski časninarji na jug.

Prvič so bili na skrajnem slovanskem jugu, v starodavnem Dubrovniku, zibelki srbo-hrvaškega slovstva in umetnosti, kjer je prvič neposredno in silno delovala na Slovenstvo kultura klasičnega sveta in renaissansa moderne Evrope, in kjer se je prvič porodila misel vseslovanska. Ob Dubrovniku so zadevali valovi Slovanstva na ostrove klasičnega grškega in rimskega sveta neposredno in silno kot nikjer drugje. — Tu se je zlivala klasična starodavnost z najkrepkejšimi predstražami slovanstva tako tesno, da je bilo med njima skoraj nemogoče potegniti mejo. Laška renaissansa se je razvila tu istočasno in do iste višine kot po stolicah laških mest in po dvorih laških despotov — toda v kljub temu je ostal Dubrovnik skozi in skozi slovansko mesto.

Nekateri dubrovniški pesniki so skladali istočasno proizvode v laškem in srbo-hrvaškem jeziku, v slogu renaissanse in v duhu slovanskem. Tu se je Slovanstvo napojilo z moderno kulturo in tu je v njem prvič vzklopela zavest vseslovanska. Na tem polju in v tem ozračju je nastal vekoviti slovanski umotvor — Gunduličev „Osman“.

Časninarski shodi so se vršili dalje v nadvislanski stolici jagelonski, v Krakovu, v središču staropoljske slave in moderne poljske kulture, dalje v srcu češkega naroda, v zlati Pragi, v središču Slovenije, v naši beli Ljubljani, v obrtnem Plznu, — in za šesti shod si je izbral osrednji odbor zopet srbo-hrvaško ozemlje, in sicer Opatijo v Istri.

Opatija je čisto nova stvaritev človeških rok in človeškega duha, njena slava je povsem drugačna kakor Dubrovnik.

Slava Dubrovnikova je slonela na njegovi kupčiji in njegovem slovstvu, slava Opatije je tudi njena čudakrasna lega in zdravo podnebje. Dubrovnik in Opatija, ti dve imeni pomenjati vse bogastvo in vso krasoto naših deželâ, iz njih odmeva naša preteklost in naša bodočnost.

„Opatija“ se zôve to moderno slovansko letovišče in zdravišče po benediktinski opatiji „San Giacomo al palo“. V neki listini od 8. maja 1449 imenuje prvič opat Fra Giacomo svojega prednika Rad-

manna. Kakor pove neki kronogram, je bila cerkvica popravljena l. 1792, a sezidal jo je l. 1507. opat Simon. Leta 1507. je imenoval cesar Maksimilijan svojega tajnika Luca de Renaldi opatom v Opatiji in njegov naslednik Janez Recharich — brezdvoma Slovan — je bil zadnji opat iz benediktinskega reda.

Benečansko gospodarstvo, turški napadi in vplivi protestantov so prisilili menihe, da so zapustili svoje tiho bivališče.

Leta 1552. je dobil Opatijo v roke škof senjski, toda že leta 1560. so se v njej naselili zopet menihi, a ne več benediktinci ampak avguštinci. Za avguštinci so prišli jezuitje, potem je imel nekaj časa Opatijo v rokah grof iz Ciculine, od njega so jo dobili puščavniki svetega Pavla, le-ti so se morali umakniti kapitelju na Reki, ki jo je hotel urediti za nekako letovišče za bolehnne kanonike. Slednjič so jo dobili zopet jezuitje, ki so jo imeli v posesti, dokler ni bil leta 1773. razpuščen njihov red. Nato jo je država proglasila za svojo lastnino, in v miru v Campo Formio 1797 je dobila Avstrija z Benetkami, Dalmacijo in Istro tudi Opatijo pod svojo oblast.

Kjer so živeli nekoč tibi menihi, je nastalo sedaj eno izmed najlepših modernih letovišč.

Kot zdravišče in letovišče je Opatija še zelo mlada stvaritev. Leta 1844. je sezidal tu reški meščan Iginio vitez Scarpa vilo, katero je imenoval po svoji ženi Angiolina, in okoli nje je napravil krasne parke in nasade, katerih lepo zbirko tujih rastlin še sedaj vse občuduje. Tako je postala Opatija predmet izletov reških meščanov, ki so kmalu spoznali tudi prijetnost njenih morskih kopeli.

Pred tridesetimi leti je priporočil prof. Leopold pl. Schrötter Opatijo kot pripravno mesto za zdravišče. Toda takrat se še ni našel kapital, da bi se vresničila misel, katero je on sprožil.

Šele ko je leta 1882. Friedrich Schüller, glavni vodja južne železnice, kupil vilo Angiolino, da bi jo uredil za zdravišče — se je začela razvijati Opatija. Zidala se je vila za vilo, hôtel za hôtelom, obisk tujcev je naraščal silno, med njimi so prihajali udje najvišjega plemstva in vladajočih rodbin. L. 1883. je prišlo 1412 tujcev, l. 1903. že 23.223. Med gosti, ki so obiskali Opatijo, se imenujejo: Nemška cesarska družina, pokojna cesarica Elizabeta, kralj Karol I. in kraljica Elizabeta Rumunska, kralj Oskar in kraljica Sofija s Švedskega in Norveškega, grški kralj Jurij, kraljica saška, srbska kraljica Natalija, srbska kralja Milan in Aleksander, sedanji srbski kralj Peter in njegova brata Arzenij in Jurij Karadjordjević in cela vrsta oseb iz najimenitnejšega plemstva in udov avstrijske cesarske hiše.

Iz male, neznatne, zapuščene samostanske naselbine se je razvila v teku dveh desetletij svetovna Opatija. Nedavno se je še reklo: „Opatija pri Voloskem“, a sedaj se že pravi: „Volosko pri Opatiji“.

V gmotnem oziru je to seveda za zapuščeno Istro velika korist, v narodnem pa tudi ne mala ne-

varnost. Naplalo je toliko tujega živelja, zlasti germanskega, da ima Opatija bolj nemški kot slovanski značaj. Govoriti slišiš po hišah in po ulicah bolj nemško kot slovansko, napisi so večinoma nemški.

Občina se drži v slovanskih rokah samo še s pomočjo sosednjega Voloskega, ki tvori z Opatijo eno občino, in pa radi needinosti naših nasprotnikov Nemcev in Lahov. Ako bi se občina razdelila na Volosko in na Opatijo, potem bi prišla poslednja brez dvoma v nemške roke in bi bila nov most Velike Nemčije do Adrije — na skrajnem južnem koncu.

Dobro bi bilo, da bi se naselilo v Opatiji kolikor mogoče slovanskih obrtnikov. V Opatiji bi našel vsakdo zasluzka dovolj, kdor bi ga hotel iskati. Zaradi velikega naliva tujcev bi se tu slovanskim obrtnikom odprla najlepša bodočnost. Obenem bi pomagali varovati našo narodno posest.

Da je občina še slovanska, to je pokazala s krasnim vsprejemom slovanskih časnikařev. Gostje so se pripeljali v soboto 14. maja z brzovlakom ob devetih in tri četrt zvečer. Na postaji v Matulju sta jih pozdravila župan sosednjega mesta Kastava, gospod M. Jelušić in župan Voloskega - Opatije, dr. Stanger, odgovarjal jim je tajnik osrednje zveze, gospod Hovorka. Tu so stali v dolgih vrstah na peronu hrvaški „Sokoli“ in kljub pozni uri mnogo občinstva. Ko so se peljali proti Opatiji, jih je narod burno pozdravljaj in skoraj vse hiše, tudi tujcev, so se odele v zastave.

Drugi dan, v nedeljo, se je predpoldnem vršilo prvo zborovanje. Predsedoval je župan ljubljanski, g. Ivan Hribar, prvi podpredsednik je bil vseučilišni profesor krakovski, Zdziechowski, drugi pa hrvaški pripovednik Gjalski. Popoldne je bil slovesen banket in zvečer koncert, na katerem so zlasti ugajale slovenske narodne pesni. V ponedeljek se je napravil krasen izlet po morju v Senj. Vspored zborovanj in vsebina govorov je dovolj znana iz poročil dnevnikov, radi tega jih tudi ni potreba naštevati.

Shod se je vršil in zaključil v najlepšem redu in soglasju. Včasih so se pri takih prilikah pojavila nesoglasja med posameznimi narodnostmi in strujami, sedaj tega ni bilo. Shod je bil, kakor se je poudarjalo pri nekem zborovanju, korak naprej v vzajemnosti slovanski. Seveda se še ni prišlo bogve kako daleč, niso se napravili veliki načrti in zveneče resolucije, a že to, da so se zastopniki vseh slovanskih narodov sešli na zborovanje in da je shod potekel v lepem soglasju, je pojav, ki nas mora navdajati z zadovoljnostjo. Storili smo korak naprej. Preko zvenečih fraz in splošnega sentimentaliziranja smo prešli k stvarnemu razmišljanju na praktično polje in tudi tu se ni kalilo soglasje. S tem moramo pri naših težavnih razmerah biti zadovoljni. Na svidenje torej na sedmem shodu slovanskih časnikařev, ki se bo vršil v Galiciji ali pa na Hrvaškem! Dotlej pa vsak po svoje napredujmo!

Nekatere osebe na str. 376. bi utegnile čitatelje zanimati. Od leve strani v prvi vrsti sedi Holeček, podpredsednik „Osrednje zveze slov. časnikařev“, urednik „Narodnih listov“ v Pragi, za njim gališki Rus Mončalovskij, poleg njega Lebedinskij. Potem sedi spredaj: Šandor Gjalski, znani hrvaški pisatelj (za njim dr. Fichtenholz, zastopnik „Peterburške brzovjavne agenture“), ljubljanski župan Ivan Hribar (za njim stoji Hrvat Stjepan Radić), dr. Zdziechowski, vseučiliški profesor iz Krakova, in dr. Mazzura iz Zagreba (zadaj med njima Rus Markov). Zastopnik „Dom in Sveta“ je gospod L. Lenard, v predznanji vrsti drugi od okna sem. V zadnji vrsti drugi od leve strani je g. Šijački iz Belgrada, balkanski dopisnik „Slovenčev“. Pod njim sedi g. Vergun, urednik „Slavjanskega vjeka“, na njegovi desnici Poljak Ostaszewski Barański, na levi Rus Ščavinskij.

L. L.

☞

Z Balkana.

V Sofiji postavljajo velik spomenik ruskemu carju Aleksandru II., ki ga imenujejo Bolgari s hvaležnim srcem „carja spasitelja“, rešitelja od turškega jarma. Pri razpisu, žal, ni dobil nobeden slovanski umetnik naloge, da izvrši ta spomenik. Vse je prekosil italijanski kipar Zocchi, ki je spomenik izvršil v Rimu. Naša slika (str. 381.) kaže spomenik v delavnici, ob vznožju pa kiparja Zochija.

Med Bolgari, ki so si stavili nalogo, osvoboditi Makedonijo turškega nasilstva, se najbolj imenuje Cončev, (glej sliko str. 372.). Vedno se vrše manjši boji, noben dan ne mine brez krvi. Kdaj bo konec temu neznosnemu stanju? Kreta se je osvobodila turške vlade in je proglasila za svojega vladarja grškega kralja Jurija (str. 373.). Da bi tudi Slovani na Balkanu začeli svobodneje dihati in dobili pogojev za kulturni razvoj, ki bi jih povzdignil v vrsto omikanih narodov!

„Bolgarskoto knižovno društvo“ je izdalo krasno knjigo „Josif I, ekzarh bolgarski (1877—1902).“ Jubilejna knjiga je luksuriozno opravljena.

Panteli Kisimov. Pred nedavnim so Bolgari izgubili P. Kisimova, enega izmed majhnega števila tistih mož, ki imajo velike zasluge za bolgarsko narodno probujenje. Kisimov je bil skromen, neumoren delavec, ki nikoli in nikjer ni iskal svoje koristi. Rojen je bil leta 1832. v Trnovu in vzgojili so ga grško-bolgarski učitelji; že kot mladenič je budil narodno zavest; agitiral je zoper grški vpliv na Bolgarskem in zlasti zoper turško vlado. Pisal je dopise v carigradske liste (od leta 1854.); udeležil se je bolgarske vstaje l. 1856. in tudi pozneje l. 1862. Ker je bil navoljo tega v nevarnosti, je bežal v tujino. Tudi na tujem Kisimov ni pozabil svoje zatirane domovine; pisal je brošure, urejeval časnike, ustanavljal društva ter pisal spomenice sultanu in Mithad - paši. Vsled